

Motion till riksdagen

1987/88:U10

av Lars Werner m. fl. (vpk)

med anledning av prop. 1987/88:154 med förslag till lag om förbud mot utförsel av krigsmateriel, m. m.

Regeringen lägger i propositionen fram förslag om skärpta regler för vapenexporten. Detta kan i och för sig ses som en förbättring. Samtidigt så görs undantag som ger regeringen och andra statliga instanser befogenheter som öppnar för fortsatta osunda vapenaffärer.

Sverige har under årtionden framstått som det land som energiskt drivit freds- och nedrustningsfrågorna på ett aktivt sätt. I internationella sammanhang har man lyssnat på Sverige. Hela detta internationella förtroendekapital håller nu på att mer eller mindre raseras. Anledningen är att Sverige deltagit i det internationella vapensyndikatets hänsynslösa affärer. Svenska vapen har smugglats och sålts till länder som enligt nu gällande vapenexportlag är förbjudna för vapenexport. Statliga verk och tydligen också regeringsrepresentanter har sanktionerat dessa flagranta brott mot vapenexportbestämmelserna. Det finns dessutom s. k. samarbetsavtal med regeringar som innebär att lagen om förbud mot vapenexport upphävs. Så är fallet med Indien.

Det finns därför enligt vpk:s uppfattning endast en åtgärd som nu bör vidtas — *förbjud all svensk vapenexport!* En trovärdig svensk nedrustnings- och fredspolitik kräver ett sådant beslut.

Vpk anser att följande tre åtgärder är nödvändiga för att åstadkomma ett stopp för all vapenexport:

- Inga nya order får tecknas. Redan ingångna avtal får fullföljas förutsatt att de inte strider mot nu gällande riktlinjer.
- Planera industrins övergång till civil produktion i en 5-årsplan som dels garanterar alla anställda fortsatt arbete, dels tillvaratar den kompetens och det kunnande som finns inom varje företag.
- I den mån omställningen inte kan klaras inom ramen för befintliga arbetsmarknads- och näringspolitiska resurser kan finansiering eventuellt ske genom särskilda utvecklings- och omställningsfonder.

Fyra goda skäl för att avveckla den svenska vapenexporten

- I. Freds- och nedrustningspolitiska skäl: Ett exportstopp skulle stärka trovärdigheten i den svenska nedrustningspolitiken och skulle göra det lättare för Sverige att med kraft agera i FN och andra internationella fora.

Kombineras dessutom avvecklingen med en satsning på omställning till civil produktion skulle vi stärka det arbete som pågår internationellt — både inom FN och inom flera fackliga organisations — enligt Inga Thorssons rapport Nedrustning, utveckling, säkerhet.

2. Neutralitetsskäl: Den svenska vapenexporten går i dag huvudsakligen till u-länder och Nato-stater. Ingen export går till öst. Varje vapenaffär bygger på ett samarbete där man också tillsammans utvecklar vapensystem, tar kontakter med andra företag som ska leverera andra delar till systemet, där man erbjuder utbildningspaket m. m. Svensk industri blir på det här sättet alltmer indragen i det militärindustriella komplexet i väst, och beroendet ökar ju mer avancerade vapensystemen blir. Ett annat problem är att svenska vapen som innehåller amerikanska komponenter bara får exporteras till stater som USA godkänner, dvs. till regimer som USA stödjer. Det här rimmar illa med en strikt neutral utrikespolitik.
3. Moraliska skäl: Vi kan inte fortsätta att å ena sidan säga att vi vill ha nedrustning och avspänning i världen och å andra sidan bidra till en ökande militarisering genom vår vapenexport. Det är en hållning som är moraliskt oförsvärlig. Det ökar människors förakt för både politik och politiker.
4. Arbetsmarknadspolitiska skäl: Att ha en enda industri som producerar en enda vara för en enda marknad gör en ort eller en stad ytterst sårbar rent arbetsmarknadsmässigt. Vapenmarknaden är hård, och en förlorad order kan leda till arbetslöshet för många. En produktion som är riktad till enbart det svenska försvaret kombinerad med en civil produktion skulle minska beroendet och sårbarheten.

Sverige "behöver" inte exportera vapen

De traditionella argumenten för svensk vapenexport bygger på två antaganden: Dels att exporten behövs för att förbilliga vårt eget militära försvar, dels att den behövs för att försvarsindustrin ska kunna behålla en hög kompetensnivå. Ett ytterligare argument som används ibland är att det skulle vara bra att andra länder kan köpa vapen från ett neutralt land, eftersom köparlandet då inte hamnar i beroendeställning till något av militärblocken.

Samtliga dessa argument motsägs av verkligheten. En undersökning har visat att FFV och Bofors tillsammans står för ca 80 % av den svenska vapenexporten under perioden 1975—1985. Under samma tid utgjorde det svenska försvarets (FMV) inköp från dessa båda företag tillsammans bara 18,5 % av de totala inköpen i snitt per år.

Exporten av vapen ökar, trots att det svenska försvarets beställningar minskar. 1985 var den totala exporten på 1,6 miljarder, 1986 på 2,3 miljarder och 1987 var motsvarande siffra 3,3 miljarder, dvs. en fördubbling under den senaste 2-årsperioden.

57 % av exporten 1987 gick till Indien, USA, Pakistan och Indonesien, där Indien är den i särklass största köparen med hela 41 %. Knappast någon av dessa länder kan kallas små oberoende stater som vill bygga upp ett defensivt försvar och hålla sig utanför blockpolitiken.

De internationella konsekvenserna av vapenhandeln är stora, inte minst

för länderna i tredje världen. Ungefär en fjärdedel av u-ländernas internationella skuldbörda hänförs till deras vapenimport, vilket i sig skapar beroende.

Mot. 1987/88
U10

Hemställan

Med hänvisning till det anförda hemställs

1. att riksdagen avslår proposition 1987/88:154,
2. att riksdagen hos regeringen begär lagförslag som förbjuder all svensk vapenexport,
3. att riksdagen beslutar att inga nya vapenexportorder får tecknas,
4. att riksdagen beslutar att redan ingångna avtal om vapenexport endast får fullföljas om de inte strider mot nu gällande riktlinjer,
5. att riksdagen hos regeringen begär en 5-årsplan för den svenska vapenindustrins övergång till civil produktion.

Stockholm den 19 april 1988

Lars Werner (vpk)

Bertil Måbrink (vpk)

Jörn Svensson (vpk)

Nils Berndtson (vpk)

Inga Lantz (vpk)